

Om et øjeblik i himlen af Christian og Simon Dorph og Pasternak

- Anmeldt af Lars Bukdahl på www.litlive.dk 01-12-2005.

70'ERNE ER NU MALET BLÅ

Ved et tilfælde læste jeg Christian Dorphs og Simon Pasternaks debut som makkerpar, den forrygende monstrøse kriminalroman *Om et øjeblik i himlen*, side om side med Jørgen Leths berygtede ”scener fra mit liv”, *Det uperfekte menneske*. Hvilket mildest talt gav mening: For det første har Simon Pasternak, fortæller mine kilder mig, været redaktør på Leths bog. For det andet har Leth både leveret titel og motto til Dorphs & Pasternaks bog plus et helt digt, som en af bogens talrige sinistre figurer, den skaldede kunstsamler Jan Bonnard, reciterer ved begravelsens af de tre centrale mordofre, Steen og Ellen Bang og deres lille datter Elise; alle tre tekststeder er hentet i Leths digtsamling *Lykken i ingenmandsland*, 1967. For det tredje er en anden af bogens sinistre personer, hustleren og avantgardeinstruktøren Mark Lapinsky, et vist stykke af vejen kalkeret over Jørgen Leth, f.eks. skal de medvirkende i en undergrundspornofilm ca. recitere Leths digt ”Det er et hårdkogt æg” fra samlingen *Hvordan de ser ud*, 1987. For det fjerde har Leths erindringer og Dorphs & Leths roman flere afgørende motiver til fælles: to af Leths kapiteltitler kan uden videre anvendes som undertitler til *Om et øjeblik i himlen*, ”Sanselighedens pris” og ”Smerten ved at alt kan ske”; i kapitlet med den ikke mindre rammende titel ”Eksperimenter med kærligheden” noterer Leth sig med et frækt smil, at han ”havde det fint med Ditte Maria, de par gange det blev til. Lige nøjagtig som Ann havde forudset. Senere mødtes jeg under lige så private former med den blide lyse Elona, og derpå også, hvorfor ikke?, med Hanne Lyngfeldt, tiden hotteste, begge i deres respektive lejligheder. På den måde var jeg grundig. De var skønne, de var frække. Jeg blev interesseret i at møde dem ved at se dem i min egen film. Lige præcis som det vel skal være. Ingen af pigerne var overraskede over min interesse.” Det er som talt ud af munden på en af de kronisk, insisterende promiskuøse personer i Dorphs & Pasternaks roman. *Om et øjeblik i himlen* er nemlig (bl.a) et spektakulært og nuanceret portræt af ”dette årti 70’erne” og frigørelsesgalskabens dæmoniske bagskid, ”the vacuum created by the arrival of freedom”, som Bowie sang om i ’79. Vi får eftertrykkeligt demonstreret, hvordan terror og vold og simpel jalousi forsurer alle de skønne drømme om det gyldne fællesskab, der venter ”om et øjeblik i himlen.” Frihedens onde vrængbillede er det hvide rum, bemalet af ingen ringere end Yves Klein, der skjuler sig inderst inde i Jan Bonnards lækre villa, og som udgør scenen for Mark Lapinskys snarere kuldslåede end cool undergrundspornofilm. Men billedet af 70’erne er ikke sort-hvidt: for de til en start fuldstændig udenforstående og i enhver forstand *straighte* kriminalassistenter og hovedpersoner, Ole Larsen og Erik Rohde, gør nærkontakten med frigørelsesgalskaben på bittersødeste vis fanden til forskel...

Det er med vilje, at jeg skamløst springer handlingsreferatet over og bare antyder og atter antyder; bogens plot er nemlig fuldstændig fantastisk og åndssvagt indviklet, og hvis man først kastede sig ud i en forklaring, ville man aldrig blive færdig, de okay fikse plots i Dorphs første to krimier, klumpede *Øjet og øret*,

1999, og stilige *Hylster*, 2003, er barnemad i sammenligning: løbende præsenteres læseren for nye løsninger på, hvordan og hvorfor (og hvornår!) familien Bang blev myrdet, og da han og hun omsider er gjort totalt svimmel ankommer den endelig løsning og opklaring som en flot syngende lussing i fjæset, virkelig flabet er det at lade Shakespeares *Othello* være først en hurtigt bortsmidt, falsk nøgle og så brat en kun alt for sand nøgle.

De prisværdige ved romanen er, at den modsat så megen digterisk kriminalistik med rettidig omhu lever op til genrekravet om komplekst, overrumplende plot og kriminalteknisk udpenslet og troværdigt politiarbejde, *samtidig* med at den formeligt frådser i groteske personer (herunder et par virkelige, Simon Spies og Ib Nørlund, der ikke er de mindst kulørte!) og scenerier, f.eks. spiller en forhutlet klovn en stor og væmmelig rolle, bl.a. i de nævnte pornofilm!, igen er *Øjet og øret* og *Hylster* og selv Dorphs pænt syrede digtsamling *Popcorn*, 2000, barnemad i sammenligning. Den eneste gode parallel, jeg på stående fod kan komme i tanke om, er det dobbeltafsnit af den amerikanske kriminaltekniker-serie CSI, som Quentin Tarantino netop har instrueret, og hvor man mødte samme dobbelthed af genreperfektion og karnevalistisk løsagtighed: midt i den i sig selv langt ude historie om en mand levende begravet (med direkte net-transmission) sidder Tony Curtis pludselig og udveksler wisecracks med gamle Vegas-gangstere! Visse kritikere har indvendt, at det er for meget af det gode: skal vi absolut have både terrorisme og porno og holocaust på én gang. Ja, vi skal da heldigvis! Jeg citerer som sædvanlig Mae West: For meget af en god ting er vidunderligt. For det kan man mærke på romanen, at Dorph & Pasternak også synes, i form af smittende skrivelyst simpelthen: de kan ikke holde op med at labyrintisere og groteskificere over stok og sten derudad, og jeg er sikker på alt muligt endnu værre og vildere er blevet skåret væk under processen, og det forventer vi selvfølgelig at få i hænderne som ekstramateriale på den kommende CD-rom-udgave.

Inderst inde, bag alle de herlige, travle fagter, er bogen en elegisk roman noir om en livsfarlig og dødsenstrist, alt for skøn *femme fatale*, måske selveste 70'ernes muse, hende, som Leth digter om i bogens motto fra dengang, de endnu ikke tænkte på, hvad de skulle lave efter orgiet: ”Jeg vil så forfærdelig gerne/ op at flyve *med dig*, sagde hun så,/ og hun var *klædt i blå*. Omkring os/ maste tusind *mennesker for at være hende nær*,/ og jeg som ikke *er vant* til at være i centrum,/ blev noget urolig *over hele situationen*. Men hun,/ ja hun nød dette *kaos som et skuespil*. Hun smilte og/ så strålende ud. *Intet under at alles øjne hang ved hende.*”

Nu har 70'erne omsider fået sin samtidsroman, så mangler vi bare 80'erne og 90'erne og 00'erne, kan I så komme i gang, drenge! Sequels kræves!

Christian Dorph & Simon Pasternak: Om et øjeblik i himlen.
475 sider, Gyldendal